TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Tây Ninh mở rộng dư địa giá trị gia tăng trong xuất khẩu

07:26 04/09/2026

Hàng hóa của Tây Ninh đã đến khoảng 150 quốc gia và vùng lãnh thổ. Kim ngạch xuất nhập khẩu liên tục tăng, nhưng phía sau những con số hàng chục tỷ USD vẫn còn một câu hỏi lớn: Sau mỗi đơn hàng rời khỏi nhà máy, bao nhiêu giá trị thực sự được giữ lại cho doanh nghiệp, người lao động và nền kinh tế địa phương.

Những chuyến xe hàng nối nhau qua cửa khẩu. Sản phẩm từ các nhà máy, vùng nguyên liệu của Tây Ninh tiếp tục đi xa hơn, hiện diện trên các thị trường từ châu Á, châu Âu đến châu Mỹ.

Dòng chảy thương mại ấy cho thấy độ mở ngày càng lớn của nền kinh tế. Năm 2025, tổng kim ngạch xuất nhập khẩu của tỉnh đạt khoảng 31,4 tỷ USD, trong đó xuất khẩu đạt 17,8 tỷ USD. Riêng 7 tháng năm 2026, tổng kim ngạch đã tiến gần 21 tỷ USD, với giá trị xuất khẩu hơn 11,6 tỷ USD.

Đó là những con số đáng ghi nhận. Nhưng kim ngạch lớn mới chỉ nói lên quy mô hàng hóa đi qua thị trường, chưa phản ánh đầy đủ vị trí của doanh nghiệp Tây Ninh trong chuỗi sản xuất toàn cầu.

Những chuyến xe hàng nối nhau qua cửa khẩu. Sản phẩm từ các nhà máy, vùng nguyên liệu của Tây Ninh tiếp tục đi xa hơn, hiện diện trên các thị trường từ châu Á, châu Âu đến châu Mỹ. (Ảnh minh hoạ)

Một sản phẩm có thể được sản xuất tại địa phương, song nguyên liệu, thiết bị, công nghệ và cả thương hiệu lại đến từ nơi khác. Khi ấy, nhà máy tạo ra sản lượng, việc làm và doanh thu xuất khẩu, nhưng phần giá trị ở lại chưa chắc đã nhiều.

Lợi thế cửa ngõ cần được chuyển thành giá trị

Sau hợp nhất, không gian phát triển của Tây Ninh được mở rộng. Tỉnh có thêm điều kiện kết nối các vùng sản xuất, khu công nghiệp, trung tâm thương mại, cửa khẩu và mạng lưới logistics thành một chỉnh thể thống nhất hơn.

Vị trí địa kinh tế là lợi thế dễ nhận thấy. Tây Ninh nằm trên hành lang kinh tế Xuyên Á, giữ vai trò cửa ngõ giao thương với Campuchia và các nước ASEAN. Từ đây, hàng hóa có thể kết nối với TP.HCM, vùng Đông Nam Bộ, Đồng bằng sông Cửu Long và hệ thống cảng biển.

Tây Ninh nằm trên hành lang kinh tế xuyên Á, giữ vai trò cửa ngõ giao thương với Campuchia... thuận lợi giao thương (Ảnh: internet)

Phía sau lợi thế vị trí là một nền sản xuất khá đa dạng, với công nghiệp, nông nghiệp tập trung cùng nhiều ngành chế biến có quy mô lớn. Nếu được tổ chức tốt, Tây Ninh không chỉ là nơi hàng hóa đi qua, mà có thể trở thành điểm tập kết nguyên liệu, sản xuất, chế biến và phân phối cho cả khu vực.

Phó Chủ tịch UBND tỉnh Tây Ninh Phạm Tấn Hòa nhìn nhận, quá trình toàn cầu hóa và sự dịch chuyển của các chuỗi cung ứng đang tạo ra những cơ hội mới. Song cơ hội không tự nhiên biến thành tăng trưởng. Tỉnh phải chủ động tham gia, từng bước xác lập vị trí trong mạng lưới sản xuất quốc tế.

Điều Tây Ninh hướng tới không đơn thuần là có thêm nhiều đơn hàng xuất khẩu. Đích đến xa hơn là doanh nghiệp địa phương có thể đảm nhận những công đoạn khó hơn, tạo ra giá trị cao hơn và ít phụ thuộc hơn vào nguồn đầu vào từ bên ngoài.

Không thể mãi đứng ở khâu gia công

Xuất khẩu tăng nhanh thường mang lại cảm giác nền kinh tế đang đi lên. Nhưng nếu doanh nghiệp chủ yếu đảm nhận khâu gia công, lắp ráp hoặc sơ chế, phần lợi nhuận giữ lại vẫn còn mỏng.

Giá trị lớn của một sản phẩm nhiều khi không nằm ở công đoạn hoàn thiện cuối cùng. Nó được tạo ra từ nghiên cứu, thiết kế, công nghệ, tiêu chuẩn chất lượng, hệ thống phân phối và thương hiệu. Đây lại là những mắt xích mà nhiều doanh nghiệp trong nước vẫn chưa tham gia sâu.

Tây Ninh cũng đang đối diện với khoảng cách ấy. Một số ngành công nghiệp chủ lực còn phụ thuộc vào gia công và nguồn nguyên liệu bên ngoài. Tỷ lệ nội địa hóa chưa cao. Mối liên kết giữa doanh nghiệp trong nước với khu vực FDI và các tập đoàn đa quốc gia chưa đủ chặt để tạo nên một hệ thống nhà cung ứng bền vững.

Tây Ninh khai thác lợi thế vùng nguyên liệu, công nghiệp và hạ tầng kết nối để tham gia sâu hơn vào chuỗi giá trị toàn cầu (Ảnh minh hoạ)

Một nhà máy lớn có thể đem về hàng tỷ USD kim ngạch, nhưng sức lan tỏa sẽ hạn chế nếu phần lớn linh kiện, vật tư và dịch vụ đều được mua từ bên ngoài. Ngược lại, khi doanh nghiệp địa phương có thể cung ứng nguyên liệu, bao bì, linh kiện, dịch vụ kỹ thuật hay logistics, mỗi dự án đầu tư sẽ tạo thêm nhiều lớp giá trị cho nền kinh tế.

Đó là lý do Tây Ninh đang chuyển trọng tâm từ “tăng lượng” sang “tăng chất”. Doanh nghiệp phải từng bước rời khỏi vị trí gia công đơn thuần, tiến sang chế biến sâu, sản xuất sản phẩm hoàn chỉnh, làm chủ quy trình và xây dựng thương hiệu.

Đây không phải con đường ngắn. Để bước vào chuỗi cung ứng của một tập đoàn lớn, doanh nghiệp phải đáp ứng đồng thời nhiều yêu cầu: chất lượng ổn định, sản lượng đủ lớn, giao hàng đúng hạn, truy xuất được nguồn gốc và kiểm soát tốt rủi ro.

Với doanh nghiệp nhỏ và vừa, từng yêu cầu ấy đều là một sức ép. Nhưng nếu vượt qua, họ sẽ không còn phải đi tìm từng đơn hàng riêng lẻ, mà có cơ hội trở thành nhà cung ứng ổn định trong một mạng lưới sản xuất rộng lớn hơn.

Chọn đúng chuỗi để đầu tư đến nơi đến chốn

Theo Phó Giám đốc Sở Công Thương Tây Ninh Châu Thị Lệ, tỉnh đang xây dựng kế hoạch thúc đẩy hội nhập sâu vào chuỗi giá trị toàn cầu. Kế hoạch sẽ gắn việc khai thác các hiệp định thương mại tự do với mở rộng thị trường, thu hút đầu tư có chất lượng và nâng cao năng lực cạnh tranh của doanh nghiệp.

Tây Ninh dự kiến lựa chọn từ 5-7 chuỗi giá trị có lợi thế và tiềm năng để tập trung hỗ trợ trong giai đoạn 2026-2030. Việc giới hạn số lượng chuỗi cho thấy tỉnh muốn tránh cách làm dàn trải. Nguồn lực sẽ được ưu tiên cho những lĩnh vực có vùng nguyên liệu, doanh nghiệp dẫn dắt, thị trường đầu ra và khả năng tạo thêm giá trị ngay trên địa bàn.

Mỗi chuỗi sẽ được khảo sát kỹ, từ nơi cung cấp nguyên liệu đến khâu sản xuất, chế biến, vận chuyển và tiêu thụ. Tỉnh sẽ xác định doanh nghiệp đầu tàu, hệ thống nhà cung ứng, năng lực logistics, tỷ lệ sử dụng đầu vào trong nước, khả năng đáp ứng quy tắc xuất xứ và thị trường mục tiêu.

Có lĩnh vực sở hữu nguồn nguyên liệu lớn nhưng thiếu nhà máy chế biến sâu. Có ngành có năng lực sản xuất nhưng chưa hình thành được mạng lưới cung ứng tại chỗ. Cũng có sản phẩm đủ chất lượng nhưng chưa thể đi xa vì thiếu chứng nhận, thương hiệu hoặc hệ thống phân phối.

Sản xuất hiện đại gắn với nông nghiệp, chế biến sâu và xuất khẩu, thể hiện hướng đi nâng cao giá trị gia tăng của địa phương. (Ảnh minh hoạ)

Giữ doanh nghiệp trong nước ở lại trên hành trình hội nhập

Một chuỗi giá trị chỉ thật sự tạo sức lan tỏa khi doanh nghiệp trong nước có chỗ đứng. Nếu khu vực FDI phát triển nhanh nhưng ít sử dụng nhà cung ứng địa phương, nền kinh tế vẫn tồn tại hai khu vực sản xuất gần nhau về địa lý nhưng xa nhau về liên kết.

Khoảng cách này không thể rút ngắn bằng những cuộc kết nối mang tính thời điểm. Doanh nghiệp nhỏ và vừa cần được hỗ trợ cải thiện nhà xưởng, quản trị sản xuất, kiểm soát chất lượng, chuyển đổi số và tiếp cận tiêu chuẩn quốc tế.

Ở chiều ngược lại, doanh nghiệp đầu tàu và khu vực FDI cần mở rộng cơ hội cho nhà cung ứng trong nước. Khi yêu cầu kỹ thuật, kế hoạch đặt hàng và tiêu chuẩn chất lượng được chia sẻ rõ ràng, doanh nghiệp địa phương mới có cơ sở đầu tư và nâng cấp sản xuất.

Một dự án tốt không chỉ được đo bằng số vốn hay diện tích sử dụng đất. Giá trị của dự án còn nằm ở khả năng sử dụng đầu vào trong nước, chuyển giao công nghệ, đào tạo lao động và kéo doanh nghiệp địa phương vào mạng lưới cung ứng.

Các hiệp định thương mại tự do đang mở thêm đường cho hàng hóa Tây Ninh tiếp cận những thị trường lớn với mức thuế ưu đãi. Nhưng thuế quan giảm không có nghĩa hàng hóa có thể dễ dàng bước qua cánh cửa thị trường.

Quy tắc xuất xứ, tiêu chuẩn kỹ thuật, an toàn sản phẩm, môi trường và trách nhiệm xã hội ngày càng chặt chẽ. Nhiều doanh nghiệp nhỏ và vừa vẫn lúng túng trước những yêu cầu này. Có sản phẩm đủ sức cạnh tranh về giá nhưng không được hưởng ưu đãi vì phụ thuộc nguyên liệu nhập khẩu. Có doanh nghiệp có đơn hàng nhưng khó duy trì lâu dài do thiếu chứng nhận hoặc chưa kiểm soát được nguồn gốc đầu vào.

Áp lực chuyển đổi xanh cũng đang đến gần hơn. Các nhà nhập khẩu ngày càng quan tâm đến lượng phát thải, mức tiêu thụ năng lượng, nguồn gốc nguyên liệu và khả năng tái chế. Những tiêu chí từng được xem là lợi thế sẽ dần trở thành điều kiện bắt buộc.

Muốn đi xa, doanh nghiệp Tây Ninh phải thay đổi từ bên trong. Công nghệ cần được đầu tư, dữ liệu sản xuất phải minh bạch, chất lượng phải được duy trì ổn định. Chuyển đổi xanh không còn là một khẩu hiệu đứng bên ngoài hoạt động kinh doanh, mà liên quan trực tiếp đến khả năng giữ đơn hàng và bảo vệ thị trường.

Nâng cao tiêu chuẩn chất lượng, đổi mới công nghệ là nền tảng giúp doanh nghiệp Tây Ninh chuyển từ gia công sang những công đoạn có giá trị gia tăng cao hơn. (Ảnh minh hoạ)

Để mỗi tỷ USD xuất khẩu mang lại nhiều giá trị hơn

Tây Ninh đã có một điểm xuất phát thuận lợi: vị trí kết nối, nền tảng sản xuất, hệ thống cửa khẩu và độ mở thương mại lớn. Điều còn thiếu là sự liên kết đủ sâu để biến những lợi thế ấy thành sức mạnh cạnh tranh bền vững.

Nông sản không thể mãi rời khỏi địa phương dưới dạng nguyên liệu thô. Sản phẩm công nghiệp cũng không thể chỉ dừng ở những công đoạn gia công có giá trị thấp. Logistics cần vượt khỏi vai trò vận chuyển để trở thành hệ thống kho bãi, phân phối và dịch vụ hỗ trợ cho toàn bộ chuỗi.

Khi doanh nghiệp địa phương làm chủ thêm một công đoạn, giá trị ở lại sẽ tăng thêm một phần. Khi một sản phẩm được chế biến sâu, xây dựng thương hiệu và đi thẳng đến hệ thống phân phối quốc tế, giá trị mang về sẽ khác hẳn so với xuất thô hoặc gia công.

Con đường đi lên chuỗi giá trị toàn cầu không có bước nhảy dễ dàng. Đó là quá trình tích lũy năng lực, từng nhà máy, từng vùng nguyên liệu, từng doanh nghiệp và từng đơn hàng.

Thành công sau cùng không chỉ được đo bằng việc hàng hóa đã có mặt tại bao nhiêu quốc gia. Điều quan trọng hơn là phía sau mỗi sản phẩm xuất khẩu có bao nhiêu công nghệ của doanh nghiệp địa phương, bao nhiêu lao động chất lượng cao và bao nhiêu giá trị được giữ lại trên chính vùng đất đã làm ra sản phẩm ấy.